

СЕКЦІЯ: ПРИРОДОРЕСУРСНИЙ БАЗИС РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

УДК 614.215:33.012

Андрус'як Н.С., к.б.н., доц.

САНАТОРІЙ „БРУСНИЦЯ” ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО - ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Andrusyak N.S., PhD, Assoc. Prof.

SANATORIUM "BRUSNUTSYA" AS A KEY ELEMENT OF DEVELOPMENT OF HEALTHY TOURISM IN CHERNIVTSI REGION

Населення Чернівецької області (як і інших областей України) перебуває у напруженій екологічній, соціально-економічній та політичній ситуації, а тому питання отримання лікувально-оздоровчих рекреаційних послуг залишається актуальним, в першу чергу через їх нестачу в результаті скорочення мережі лікувально-оздоровчих закладів.

Бальнеологічний санаторій «Брусниця» - єдиний лікувально-оздоровчий заклад санаторного типу, що функціонує на території Чернівецької області.

У 60-х роках ХХ ст. Чернівецький вчений-медик Феодосій Лапшин відкрив у Брусниці 2 джерела. Перше, в якому була багата на сірководень мінеральна вода, він назвав «Буковинською Мацестою». Результати гідрохімічних досліджень вражали, за своїми лікувальними властивостями вона набагато перевищувала «Сочі-Мацесту». Саме їй завдячують хворі, які виліковують хвороби опорно-рухового апарату. У другому джерелі, яке відкрив професор Лапшин, виявилася мінеральна вода типу «Есентуки-4». Її використовували для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту.

У 1966 році була відкрита Брусницька обласна лікарня відновного лікування. Так колись називали санаторій «Брусниця». На доглянутій території Чернівецької оздоровниці загальною площею 8 га, розташований чотириповерховий спальний корпус, нові дерев'яні зруби, в яких передбачені всі зручності, фінський дерев'яний будиночок із двомісними кімнатами, лікувальний корпус, а також їдальня. Для тих, хто приїхав на санаторно - курортне лікування на своєму авто, є місце для паркування. Велике задоволення відпочиваючі отримують від прогулянки парковою територією оздоровниці та відпочиноку біля озера [1].

Територія санаторію «Брусниця» розміщена у «Брусницькому парку», що був заснований у ХІХ ст., нині є пам'яткою садово-паркового мистецтва «Парк Брусницький». В парку знаходяться дерева різного віку і складу, які зростають окремими екземплярами, невеличкими групами та у вигляді алей. Рельєф парку рівнинний, на території парку є ставок.

Основні показання до лікування сірководневими водами Брусницького родовища мінеральних вод:

1. *Захворювання опорно-рухового апарату:* остеохондроз хребта, ревматоїдний артрит, артроз, хвороба Бехтерева, травматичні пошкодження кісток та суглобів, остеомієліти, посттравматичні артрозоартрити, грижі Шморля, синдром Зудека, хвороба Пертеса, контрактури.

2. *Захворювання серцево-судинної системи:* ішемічна хвороба, гіпертонічна хвороба, гіпотонічна хвороба, облітеруючі захворювання судин, варикозне розширення

вен, тромбофлебіти.

3. *Захворювання нервової системи:* неврози, неврастенії, струс головного мозку, менінгіти, мієліти, міопатії, радикуліти, плексити, поліневрити, хвороба Рейно, неврити.

4. *Гінекологічні захворювання:* хронічні запалення матки і придатків, порушення менструальної функції, безплідність, генітальний ендометріоз, реабілітація після гінекологічних операцій.

5. *Захворювання шкіри:* лускатий лишай, нейродерміти, екзема, псоріаз, реабілітація хворих з після опіковими деформаціями, гіпертрофічними рубцями.

Основна процедура, що забезпечує високу ефективність лікування - сірководнева ванна. Сірководневі ванни сьогодні успішно використовуються у санаторії для лікування захворювань центральної і периферичної нервової системи, хвороб шкіри, при запальних захворюваннях опорно-рухового апарату, гінекологічних та урологічних захворюваннях. Крім того, у комплексному лікуванні ванни такого типу використовують при захворюваннях суглобів, хребта, при гіпертонічній хворобі, цукровому діабеті. Сірководневі ванни також показані при варикозному розширенні вен, променевої хворобі, для нормалізації вуглеводного, жирового, мінерального та білкового обміну.

Відомо, що ефективність лікування сірководневими водами Брусницького родовища складає 98 %. Така успішність забезпечується комплексним використанням наступних лікувально-оздоровчих процедур: загальна сірководнева ванна, озокерит, гімнастика (ЛФК), оздоровчий масаж, фізпроцедури, вагінальне зрошення, підводна витяжка, душ Шарко, душ циркулярний.

Попит на послуги, що надаються санаторієм "Брусниця", характеризується сезонністю. Найбільший обсяг продажу путівок як правило припадає на II та III квартали року. Це пов'язано з періодом відпусток, які в основному припадають на літні місяці.

Оцінку якості надання рекреаційно-лікувальних послуг санаторним закладом «Брусниця» здійснювали на основі методики, яка запропонована О.В. Дмитруком. Суть її полягає в оцінці якості наданих рекреаційних послуг (медичних та побутових) рекреантам за період їх перебування у лікувально-оздоровчому закладі. Рівень задоволеності рекреантів визначали за результатами соціологічного опитування методами анкетування та інтерв'ювання. Дослідження проводили у період 2014-2015 рр. на території санаторію «Брусниця» (опитано 100 відпочиваючих) та 100 вибірових осіб, на територіях лікувальних закладів м. Чернівці (з метою визначення причин невідвідування санаторію «Брусниця»). Оцінювали рівень надання основних медичних послуг, додаткових оздоровчих, послуг харчування та розміщення.

Результати досліджень підтвердили споживчу цінність рекреаційних послуг санаторію «Брусниця» та наявність попиту на них: 49 % опитаних споживають послуги санаторію Брусниця курсами (за тривалістю придбаної путівки, курсівки) 1-2 рази на рік. Тоді як 31 % опитаних – по мірі виникнення потреб, але не рідше 1 разу на 2-3 роки. 20 % опитаних відпочивають у Брусниці по мірі фінансової можливості.

Однак, існує категорія рекреантів, що за відповідних причин не користуються послугами санаторію при цьому маючи потребу у такому виді послуг. Причини полягають у наступному: 5 % опитаних не користуються послугами «Брусниці» через брак інформації про санаторій, через брак вільного часу – 15 % опитаних; 40 % опитаних – мають низьку купівельну спроможність, оскільки через відсутність державних путівок змушені відмовитися від лікування; 10 % опитаних не приваблює санаторій через відсутність організації дозвілля та екскурсійних програм; 20 % опитаних не влаштовує рівень комфортності та сучасної модернізації санаторію.

Оцінка рівня якості послуг за структурною приналежністю показала, що

високий рівень якості – 92 % мають основні (медичні) послуги, посередніми їх вважають 7% опитаних, а низьким – 1%. Ці дані підтверджують загальну думку рекреантів, що відпочивали у «Брусниці» та дані експертів. Також відмічають високий рівень додаткових послуг – 80% опитаних та послуг розміщення у дерев'яних будиночках – 80% опитаних. Послуги харчування та розміщення у корпусі вважають посередніми 88 % та 60% відповідно. Це пояснюється тим, що вартість харчування становить 48 гривень на добу з особи, це надзвичайно мало, саме тому різноманітність та якість харчування не може задовольнити вибагливого рекреанта.

Найбільш високим рівнем якості рекреанти вважають послуги розміщення у дерев'яних будиночках – 80 % відпочиваючих. Справді, це найбільш комфортне розміщення у санаторії «Брусниця», проте і найдорожче. Розміщення у корпусах вважають посереднім – 60% рекреантів. Даний вид розміщення – менш комфортабельне ніж у будиночках, проте і вартує значно дешевше ніж економ-клас нижчого рівня комфортності для рекреантів із середнім рівнем доходів. Визначений інтегрований показник якості процесу рекреаційного обслуговування у санаторії Брусниця становить 87,4 % зі 100 %, що оцінюється як високий.

Цінова політика санаторію «Брусниця» є досить доступною для рекреантів. Станом на 2015 рік вартість путівок (20 діб) становить 4100 грн. та 3600 грн., а курсівки - 2100 грн. Це досить низькі ціни у порівнянні із іншими санаторними закладами України.

Ресурсна база санаторію «Брусниця» дозволяє стверджувати, що наявні всі види природних та рекреаційно-туристичних ресурсів, що дозволяють функціонувати та розвиватися санаторію не тільки як лікувально-оздоровчий заклад, а і як рекреаційно-туристичний.

Санаторій «Брусниця» потребує додаткових джерел фінансування у вигляді інвестицій, що дозволить розширити матеріально-технічну базу та покращити умови надання лікувально-оздоровчих послуг. Це також підвищить туристичний імідж закладу по всій території України. Санаторій потребує покращення рекламної діяльності та інформованості населення про лікувально-оздоровчі послуги та їх ефективність.

Перелік посилань

1. Бальнеологічний санаторій «Брусниця» [електронний ресурс] – режим доступу - <http://brusnytsya.besaba.com>
2. Вальчук Э.Э. Критерии оценки медицинской эффективности деятельности санаторно-курортных организаций. – [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.med.by/methods/pdf/100-1002.pdf>.
3. Волошин О.І. Оздоровчі ресурси Буковини./О.І. Волошин, В.П. Пішак – Чернівці: Прут, 1999. – 240 с.
4. Грушко О.І. Оздоровниці Буковини у відновленні та збереженні здоров'я населення краю / О.І. Грушко//Оздоровчі ресурси Карпат і прилеглих регіонів: матеріали конференції з міжнародною участю (Чернівці 5-6 жовтня, 1999). – Чернівці, 1999. – С.30-36.
5. Лапшин Ф.В. Курортные ресурсы района Брусницы, их использование и охрана /Ф.В. Лапшин, Л.С. Костюк, Д.И. Бойко/ Природные ресурсы Карпат и Приднестровья, вопросы их рационального использования и охраны. – Черновцы – 1978. – С.48-49.